

# **PANTUKAN NG PILIPINAS**

**Alcomtiser P. Tumangan, Sr.**

**Dante C. Lim**

**Alicia T. Soriano**

**Nenita F. Fabrigas**

**Agnes M. Sotto**

**Regina G. Jara**

**Lourdes A. Bela-o**

**Faustina O. Gualdo**

**Elvira Dines**

**Ma. Victoria Adawag**

# MGA NILALAMAN

Paunang Salita .....	iii
Pagkilala .....	v
Pag-aalay .....	vi
<b>PANIMULA .....</b>	<b>1</b>
<b>I. PANITIKAN NG CORDILLERA AT ILUKO .....</b>	<b>3</b>
A. Ang Tulang Iluko .....	4
1. bartia .....	4
2. pagsasao .....	4
3. arosaos .....	4
4. badeng .....	5
5. dallot .....	5
6. dunga-aw .....	5
7. epiko .....	5
8. bukanegan .....	5
B. Nobelang Iluko .....	6
C. Dulang Iluko .....	7
D. Maikling Kuwentong Iluko .....	7
E. Mga Halimbawang Akda:	
1. Mga Bugtong ng Ibaloy .....	8
2. Alamat ng Nan-agto (Kankana-ey) .....	9
3. Alamat ng Kabayo (Ifugao) .....	12
4. Bakit Kulang ang Liwanag ng Buwan (Ifugao) .....	14
5. Ang Canao (Ibaloy) .....	16
6. Ang Lalaking Walang Pangalan (Igorot) .....	20
7. Panalangin sa Sibsib (Kankana-ey) .....	22
8. Bumangon ka, Ina (Ibaloy) .....	25
9. Ang Binata at ang Leon (Kankana-ey) .....	27
10. Buhay sa Bukid (Kankana-ey) .....	29
11. Dahil sa Sampal (Ibaloy) .....	31
12. Ambahan (Mangyan) .....	32
13. Pinagbig ni Lam-Ang .....	34
14. Baerberya/La Union (tula) Albert B. Casuga .....	36
15. Sursum Corda (tula) Buenaventura Bello .....	38
16. Hamon at Himutok (tula) Albert B. Casuga .....	41
17. Ang Sarili kong Baykot (tula) Peter La. Julian .....	43
18. Pinagsamantalahan si Luzviminda (tula) Hermenegildo Vilorio .....	45
19. Loyalista (tula) Reynaldo A. Duque .....	47

21. Magbabayad ka Rin (m. kuwento) Bienvenido Tecson	49
22. Huling Habilin (m. kuwento) Maria Magsano	55
23. Ang Gayuma ni Lolo Simeon (m. kuwento) Leonarda Carrera	58
24. Huling Bola (m. kuwento) Juan C. Villamil	61

## II. PANITIKANG TAGALOG ..... 65

### A. Ang Tulang Tagalog 66

1. Bugtong	66
2. Salawikain	
3. Kasabihan	67
4. Talinghaga	67
5. Tanaga	67
6. Awiting-bayan	68
7. Epiko	69
8. Mga tulang panrelihiyon	69
9. Awit	69
10. Korido	69
11. Mga tula sa panahon ng Himagsikan	69
12. Tula sa panahon ng Kastila	69
13. Tula sa panahon ng Amerikano	69
14. Tula sa panahon Ngayon	70

### B. Ang Dulang Tagalog 70

1. Bago dumating ang Kastila	70
2. Sa panahon ng Kastila	70
a. comedia/moro-moro	71
b. carillo	71
c. karagatan	71
d. duplo	71
e. pamutong	71
f. cenaculo	71
g. salubong	72
h. panuluyan	72
i. flores de mayo	72
j. pangangaluwa	72
k. tibag	72
l. santacruzán	72
3. Panahon ng Amerikano at Ngayon	72
a. sarsuwela	72
b. dulang panrelihiyon	73
c. dulang panrebulusyon	73
d. dulang romantiko	73
e. bodabil o stage show	73
f. legitimate plays	73

C. Ang Maikling Kuwento	73
1. Dagli	74
2. Nagawa ng Liwayway sa pag-unlad ng maikling kuwento	74
3. Nagawa ng Palanca/mga patimpalak	74
D. Ang Nobelang Tagalog	75
E. Mga Halimbawang Akda:	
1. Si Malakas at si Maganda (alamat)	77
2. Ang Aswang (kuwentong kababalaghan)	80
3. Ang Makinig sa Sabi-sabi (pabula)	82
4. Buod ng Florante at Laura (awit) Francisco Baltazar	84
5. Buod ng Ibong Adarna (korido) Jose dela Cruz	87
6. Buod ng Noli Me Tangere (nobela) Jose Rizal	90
7. Buod ng El Filibusterismo (nobela) Jose Rizal	93
8. Buod ng Banaag at Sikat (nobela) Lope K. Santos	95
9. Buod ng Maganda pa ang Daigdig (nobela) Lazaro Francisco	97
10. Buod ng Luha ng Buwaya (nobela) Amado V. Hernandez	100
11. Buod ng Ibong Mandaragit (nobela) Amado V. Hernandez	103
12. Buod ng sa Mga Kuko ng Liwanag (nobela) Edgardo Reyes	106
13. Buod ng Satanas sa Lupa (nobela) Celso Al. Carunungan	108
14. Bunga ng Kasalanan (m. kuwento) Cirio H. Panganiban	111
15. Lupang Tinubuan (m. kuwento) Narcisco Reyes	114
16. Planeta, Buwan at mga Bituin (m. kuwento) Elpidio Kapulong	120
17. Tata Selo (m. kuwento) Rogelio Sikat	130
18. Si Kuya Ikto (m. kuwento) Alcomtiser P. Tumangan	136
19. Sa Aking Kababata (tula) Jose Rizal	141
20. Pag-ibig sa Tinubuáng Lupa (tula) Andres Bonifacio	143
21. Isang Punongkahoy (tula) Jose Corazon de Jesus	146
22. Tag-ani (tula) Cirio H. Panganiban	148
23. Ang Panday (tula) Amado V. Hernandez	150
24. Tinig ng Darating (tula) Teo S. Baylen	152
25. Ale, Ale (tula) Teo T. Antonio	154
26. Mga Dalit ni Cupido (tula) Alcomtiser P. Tumangan	156
27. Mabuti Ka Pa (tula) Ligaya Tiamson-Rubin	158
28. Kilalanin ang bayan Ko (tula) Ruth Elynia Mabanglo	160
29. Maligayang Pasko, Anak (drama) Juan C. Laya	162
<b>III. PANITIKANG KAPAMPANGAN</b> .....	<b>172</b>
A. Awiting-bayan at Tulambayan	173
1. basulto	173
2. goso	173
3. pamuri	173
4. pang-abra	173

5. paninta	173
6. karagatan	173
7. duplo	173
8. sapatya	173
9. diparan	174
10. crisotan	174
<b>B. Akdang Panrelihiyon</b>	174
1. Pasion	174
2. Kumidya	174
3. Kuriro	174
4. Zarzuela	175
<b>C. Makabagong Dula</b>	175
<b>D. Mga Nobelang Kapampangan</b>	175
<b>E. Mga Kuwentista at Makatang Kapampangan</b>	176
<b>F. Mga Halimbawang Akda</b>	
1. Natapos Na (tula) Rosario Tuazon-Baluyot	179
2. Simbang Gabi (tula) Amado M. Yuzon	182
3. Mga Manok Kong Texas (tula) Rosario M. Vergara	186
4. Bulaklak sa Krus ng Martir (tula) Jose Gutierrez David	190
5. Ang Pasionera (m. kuwento) Juan Crisostomo Soto	193
6. Buhay Alamang (m. kuwento) Ramiro C. Mercado	197
7. Ang Hermana Mayor (m. kuwento) Braulio D. Sibug	203
<b>IV. PANITIKANG BIKOL</b> .....	<b>208</b>
A. Kasaysayan ng Panitikang Bikol	209
B. Mga Halimbawang Akda:	
1. Epikong Ibalon	210
2. Ang Mangmang at ang Pari (kuwentong-bayan)	213
3. Si Pedro at Satanas (kuwentong-bayan)	215
4. Budiao (tula)	218
5. Mapait na Luha (tula) Manuel Fuentabello	220
<b>V. PANITIKANG HILIGAYNON AT CEBU</b> .....	<b>222</b>
A. Sinaunang Anyo ng Panitikang Hiligaynon	223

B. Mga Anyo ng Panitikang Ilongo	223
1. Ambahan	223
2. balak	223
3. siday	223
4. awit	223
5. driges o baya	223
6. bical	223
C. Pasyon	223
D. Dula at Sarsuwela	223
E. Ang Nobela	223
F. Panitikang Cebuano	225
G. Mga Halimbawang Akda:	
1. Epikong Bantugan, Bidasari, Maharadia Lawana at Indarapatra at Sulayman ng Muslim	227
2. Eplong Hinilawod ng Bisaya	232
3. Ang Santo Niño ng Cebu (alamat)	236
4. Bakit May Ulan (alamat)	238
5. Tinawid ng Pilandok ang Ilog (kuwentong-bayan)	241
6. Awit sa Pampapatulog (awiting-bayan)	243
7. Ang Pag-ibig (tula) Illuminada Luceno	245
8. Ang Gabi'y Puno ng Buhay (tula) Jovencio Rojo Maglaya	247
9. Paglabas sa Bilangguan (tula) Don Pagusara	249
10. Mutya ng Kabukiran (tula) Rafael Gandioce	250
11. Si Pngkaw (m. kuwento) Isabelo Sobrevega	253
12. Binyag-takas (m. kuwento) Lucila Hosiles	258
13. Yaong Itim na bathala (m. kuwento) Gumer Rafanan	265
<b>BIBLIOGRAPI</b> .....	<b>275</b>